

Corespondență din anul 1849 a prefectului Avram Iancu, referitoare la administrația românească din Munții Apuseni

Prima scrisoare, datată 28 august 1849, purtând antetul Prefecturii Legiunii Auraria Gemina, semnătura prefectului Avram Iancu și sigiliul prefecturii, aplicat în ceară roșie, a fost emisă la Câmpeni, la acea dată încă reședința acestui organ, fruct al revoluției pașoptiste românești, la scurtă vreme după ce revoluția fusese stinsă în Transilvania, prin forțele unite ale armatelor imperiale austriece și rusești.

Motivul principal care l-a determinat pe Avram Iancu să scrie personal scrisoarea și să o adreseze Administraturii districtului Alba Inferioară, cu sediul în Alba Iulia, organ al administrației românești instituite temporar, încă din 25 decembrie 1848, ca efect al evoluției procesului revoluționar, a fost apărarea drepturilor civile ale populației din Munții Apuseni, în special a celui de a-și alege, pe cale democratică, conducătorii. Or, după ridicarea, la 26 iulie 1849, a blocadei cetății Alba Iulia, Administratura districtului Alba Inferioară a părăsit cetatea, s-a mutat din nou în oraș și și-a reluat activitatea, printre alte măsuri urgente fiind și aceea de creare a cinci cercuri administrative în zona sa de competență (Alba Iulia, Aiud, Câmpeni, Ighiul Inferior și Ighiul Superior) și de numire a cinci inspectori în fruntea acestora.

Deși în cercul Câmpeni fusese numit ca inspector Ioan Boer, fostul viceprefect al lui Avram Iancu de la Abrud, Iancu, în numele poporului muntean din Apuseni, protestează, nu contra persoanei, ci a procedurii numirii în funcție a inspectorilor în general, demonstrând că „în Ținutul pe care muntenii l-au apărat de rebeli cu bravură și sângele lor“ acesta a fost un act greșit și „necompetent“ al Administraturii.

Aducând critici Administraturii că în timpul blocadei „s-a închis în fortăreață cu totală nepăsare din partea administrativă“, Iancu arată că în acea vreme prefectura sa „a rămas singura purtătoare de grijă acestui Ținut“. În concluzie, se cerea retragerea ordinului de numire a inspectorilor și mijlocirea, la forurile mai înalte, a unei adunări populare „restauratoare“.

Este interesant și răspunsul dat de către Administratură lui Avram Iancu, prin administratorul Joseph Fink și coadministratorul Samuel Poruțiu. Afirmând că procedurii numirii în funcție a inspectorilor a fost fortuit, dată fiind mulțimea treburilor ce se așteptau urgent rezolvate, dar că acesta a avut girul Comandei Generale, ei arată că nu este exclusă ulterioara alegere democratică a lor. Subliniind faptul că Administratura trebuia să dea socoteală pentru faptele sale numai Comandei Generale, autorii răspunsului arată că ea a avut un caracter popular și că a lucrat numai spre folosul poporului, al binelui „Împărăției și Nației Române“.

În ce privește acuza că, în timpul asediului, Administratura s-a retras în cetate, se arată că aceasta s-a făcut în mod cinstit, fără ca cineva să se miște de la postul său. Făcându-se referiri, probabil, la jignirile pe care fruntașii Administraturii le-au suportat din partea colonelului August, comandantul cetății, și a altor ofițeri străini din garnizoană, care îi urau și îi disprețuiau pe români, aceștia afirmă că administratura „mai apărată ar fi fost în munți“. „Oastea a fost pe lângă Domnia ta, noi ne-am apărat cu peana, cu care am apărat cinstea și numele ei“ în fața celor „care au vrut a o decurta“ (a o desființa – n.n.), se arată în adresa de răspuns.

Afectați de faptul că Iancu nu le-a recunoscut meritele câștigate în timpul revoluției „în dregătoria aceasta acerbă“, coadministratorii exclamă: „Dea Dumnezeu patrioți și politicieni mai buni pentru binele nației și împărăției!“.

Adresa de răspuns se încheie cu o remarcă realistă, valabilă și atunci, valabilă și astăzi, pe care o atribuim lui Samuil Poruțiu: „Vai de poporul și societatea aceea în care începe neîncredințarea“ (Neîncrederea și dezbinarea – n.n.).

Nu mult după această corespondență, mai precis la 21 septembrie 1849, se va instaura în Transilvania neoabsolutismul militar și civil austriac, care va repune în practică perfidul principiu „Divide et impera“.

IOAN PLEȘA

1849 august 28. Câmpeni. Scrisoare a lui Avram Iancu, prefectul Aurariei Gemina, către Administratura provizorie a comitatului Alba Iulia despre situația populației din Munții Apuseni după intrarea trupelor ruse și austriece în Transilvania și numirea inspectorilor de către Administratură.

Prefectul Aurariei Gemina

Onoratei Administrațiuni provizorii
a comitatului Albei Iulia
Câmpeni, 28 Aug(ust) (1)849

Actul onoratei Administrațiuni în privința necompetenței denumiri de inspectori civil(i) în ținutul (pe) care muntenii l-au apărât de rebeli, cu bravura și sângele lor, m-a umplut de mâhnire, văzând un pas atât de greșit ce s-a urmat și pericolul efect ce poate să producă o astfel de lucrare nenimerită, (pe) care și onorata Administrațiune (o) va pricepe, rugându-mă să binevoiască a cumpăni întrebarea mea: „vrea on(orata) Adm(inistratură) a lua asupra-și răspunderea de a fi tulburat liniștea publică a ținutului acestui(a)?“.

A intrat general muscălesc cu oaste în Ardeal, a intrat comisar împărătesc, a intrat general austriac cu oastea și, totuși, aceste pers(o)ane înalte și investite cu pleni putere mare nu au dar nici cea mai mică ordinațiune în privința munților, fără a se fi înțeles cu această Prefectură, care, cuprinzând rebelii Ardealului, a rămas singura purtătoare de grijă a acestui ținut, în timp ce On(o)rata administrațiune s-a închis în fortăreață cu totală nepăsare de partea administrativă.

Poporul muntean nu s-a întinat de însoțirea cu rebelii, nu și-a p(i)erdut drepturile garantate de Maiestate(a) (Sa) de a-și alege dregători civil(i).

În privința acestui popor nu cere trebuință a se suspenda legile civile pe nici un timp, ca pe alte locuri, deci el va dobândi adunare de a-și alege dregători, cât că va intra legiuitul guvernator în Patrie, pentru care s-au și făcut pașii conveniți.

Deci nu-mi rămânea alta decât a face atență la periculoasa urmare și a ruga pe On(o)rata Administrațiune ca să binevoiască a-și retrage numita ordinațiune și dacă are vr(e)o mandare¹ mai înaltă în astă privință să nu întârzie a înștiința unde se cuvine și a mijloci singură o adunare restauratoare, iar fără de coințelegere cu poporul să nu se denumească dregători civil(i), ca astfel să se poată înconjura tot felul de urmări neplăcute, în timpul acesta când tot cetățeanul are neînconjurabila datorie de a ajuta la ridicarea zidirii de pace.

Avam Iancu

Prefect

Pe verso:

De la Prefectura Aurariei Gemina

Onoratei Administrațiuni provizorii din comitatul
Bălgradului² a Albe(i) Iulia

Ex offo³
669 pres(entat) 29/8 (1)849

Statim⁴

L.S.

Arh. St. Alba Iulia, fond Prefectura județului Alba, seria de acte înregistrate a Administraturii comitatului Alba Inferioară, actul nr. 669/1849, f. 1-12. Original, sigiliul de ceară roșie al Prefecturii Auraria Gemina.

¹ Împuternicire.

² Al Albei Iulia.

³ Din oficiu.

⁴ Imediat, îndată.

1849, f. 1. Răspunsul Administraturii provizorii a comitatului Alba Iulia către prefectul Avram Iancu privind numirea inspectorilor în timpul revoluției.

669 (1)849

Prefectului Iancu

Înainte ca să răspundă ace(a)stă Administratură C(e)s(aro) R(e)gească provizorie pe provocarea D(omniei) tale, în privința denumiri(i) de inspectori, următ(o)arele te premite ⁵:

1. Această Ad(mini)stra(tură) inspectori numai provizoriu, sub spe altioris rati ⁶, nu i-a denumit, d(o)a(r) numai i-a asignat ⁷ Diregătoriilor ⁸. (Î)i va denomina Gubernator(ul) și (i) i (v)a întâri.

2. Ad(mini)stra(tura) ace(a)sta populară, precum ai avut prilej destul a o cun(o)aște. nu vre(a) a exclude poporul de la drepturile constituționale, dar nici de la aleger(e)a inspectorilor, dar fiind(că) lucrările s-au (în)mulțit numa(i) s-au putut ajuta. Cu această declarațiune, la vremea sa, va alege poporul dregători civili. În privința asta s-a făcut în una și raport la Gubernatorul civil și militar și se așteaptă decizia.

3. Administratura ace(a)sta, care pentru lucrările sale are numai a răspunde Gubernatorului, a pus oameni vre(d)nici, în care e încredințată că vor pute(a) duce diregă(to)ria lor, dată spre folosul poporului (și) care la alegerea slobodă s-or pute(a) după pluralitate votorum ⁹ sc(h)imba.

4. Din premintate ¹⁰ îi v(e)i cun(o)aște intenția Ad(mini)straturii(i) care până acum a lucrat spre folosul(l) poporului și cu greu ai vătămat-o în expresi(i)le Domn(ei) tale, fiind că

5. Ad(mini)stratura n-are pentru faptele sale Do(mniei) tale da(r) numai la înaltu(l) General Comando a da răspunderea și aceasta o fi îndestulat, că(c)i inspectori s-au pus numai sub spe altioris rati și nu exclude alege(re)a poporului slobodă.

6. Ad(mini)stratura aceasta s-a tras în fortăre(a)ță, e adevărat, da(r) mai apărată ar fi fost în munți și cu cinste va cun(o)aște tot patriot(ul) român patimile acestei Administraturi pentru binele Împărăți(e)i și Nației Române și că mai puțin am așteptat necun(o)așterea faptelor n(o)astre de la un patriot român. Retrager(e)a n(o)astră a fost cinstită, că(c)i de la stație ¹¹ nu ne-am mișcat și de-ar fi fost asta, oast(e)a a fost pe lângă Domnia ta; noi ne-am apărat cu pana, cu care (i)am apărat cinstea și numele de (ac)ela care a vrut (a) o decurta ¹², Domnia ta cu o(a)stea, da(r) de ace(e)a noi am împlinit diregătoria asta acerbă.

De(a) Dumnezeu patrioți și policuși ¹³ mai buni pentru binele Nației și Împărăți(e)i: aceasta e vătămarea n(o)astră (c)e(a) mai mare, pe lângă necazurile (c)elelalte, (pe) care de la Domnia ta n-am așteptat-o.

Alegerea poporului slobodă va fi când va îngădui stările împrejur, dar denumirea, precum ai numit-o, (Administratura) nu o va retrage și ți (s)-ar cuveni poporul a îndrepta la cale de pace și liniște.

Vai de poporul și societatea ace(e)a în care începe neîncredințarea ¹⁴.

N.B. ¹⁵ 669 (1)849

Iancu, pentru punerea insp(e)ctorilor în comitatul acesta.

Czirják m.p.

Prefectului Aurăriei Gemina Avram Iancu

(Pe verso:)

669 (1)849

Statim

Arh. St. Alba Iulia, fond prefectura județului Alba, seria de acte înregistrate a Administraturii comitatului Alba Inferioară, actul nr. 669/1849, f. 3-4. Concept, sigiliu în ceară roșie, hârtie filigran.

⁵ Previne.

⁶ În speranța unei judecăți mai înalte.

⁷ Cu sens de „recomandat”.

⁸ Forurile superioare.

⁹ Mulțimea voturilor.

¹⁰ Cele de mai sus.

¹¹ Post, serviciu.

¹² Probabil „desființa”.

¹³ Oameni politici.

¹⁴ Neîncrederea.

¹⁵ Luare aminte.